

ternete²⁶. Keista, kad A. Žičkienė to nepastebėjo – juk, regis, iš straipsnyje pateiktų bibliografinių nuorodų turėtų būti aišku. O dėl „pakenkimo sau“ – manau, kad labiau sau pakenksime mėgindami ką nors nusišlepti, būdami ir toliau saviizoliacijoje, nesidomėdami, kas vyksta aplinkui.

²⁶ Žr. internetines nuorodas: <<http://www.rytis.ambrazevicius.hmf.ktu.lt/straipsniai.html>>.

Ir kartu optimistiškai džiaugiuosi mūsų etnomuzikologų pastangomis „neapkiausti, imtis savišvietos, stumti savo sritis tyrimus į avangardines pozicijas, o ne vilktis atsilikus keletu dešimtmečių“²⁷. Štai už tokias mintis Aušrai nuoširdžiai dėkoju.

Rytis Ambrazevičius

²⁷ Aušra Žičkienė. *Min. veik.*, p. 251.

Rašytiniai šaltiniai apie šv. Brunoną – folkloristo žvilgsniu

Šiomet, jubiliejiniais Lietuvos tūkstantmečio metais, žvilgsnis neišvengiamai krypsta link kiek ankstėliau pasirodžiusio leidinio, skirto tai pačiai istorinei datai. Tai – *Fontes ecclesiastici historiae Lithuaniae* serijos 5-asis tomas, pavadintas *1009 metai: šv. Brunono Kverfurtiečio misija* – išsamus rašytinių šaltinių apie švento Brunono gyvenimą ir misiją rinkinys¹, sudarytas Ingos Leonavičiūtės ir praturtintas išsamiu profesoriaus Edvardo Gudavičiaus įvadinio straipsniu „Brunonas Kverfurtietis ir Lietuva“ (p. 9–65). Publikacijoje surinkti ir originalo forma bei su lygiagrečiu vertimu į lietuvių kalbą, plačiais komentarais ir iliustracijomis pateikti beveik visi kada nors skelbti rašytiniai šaltiniai apie šv. Brunono gyvenimą. Nuo pastabų, komentarų, santrumpų ir nuorodų gausos prie tokių tekstų nepratusiam skaitytojui galėtų ir galva apsisukti. Kaip pratarmėje pažymi leidinio rengėjai, nors publikaciją sudaro „jau kažkada atskiruose leidiniuose skelbti šv. Brunono ciklo šaltiniai, kai kurie jų buvo užmiršti mokslinėje apyvartoje“, taigi dideliu knygos privalumu laikytina tai, jog čia jie pirmą kartą istoriografijoje surinkti ir publikuojami viename leidinyje (p. 7). Tekstai pateikiami suskirstyti į keturias versijas: pačią gausiau-

¹ *1009 metai: šv. Brunono Kverfurtiečio misija*, sudarė, šaltiniotyrimus paaiškinimus ir bibliografiją parengė Inga Leonavičiūtė, (*Fontes ecclesiastici historiae Lithuaniae*, [vol.] 5), Vilnius: Aidai, 2006. – 288 p.

sią – saksų, taip pat bavarų, italų ir akvitanų. Pabaigoje įdėta itin plati bibliografija ir rodyklė. Žodžiu, ši knyga – viso pulko žmonių nuoširdaus ir kruopštaus triūso rezultatas, padedantis net ir istorinės medžiagos neišmanančiam žmogui susidaryti gana išsamų vaizdą apie tai, kokiame kontekste buvo pirmąkart paminėtas Lietuvos vardas. Vargu ar būtų galima rasti geresnį būdą šiai sukakčiai deramai įprasmiti, tad garbė knygos rengėjams ir leidėjams. Deja, neiškęsiu nesviedusi akmenuko į „Aidų“ leidyklos daržą: tokio pobūdžio ir sudėtingumo publikacijai tikrai reikėtų profesionalaus kalbos redaktoriaus ar bent atidesnio korektoriaus. Dabar, kiek galima spręsti iš leidinio metrikos, tokių specialistų akies ši knyga ar tik iš viso nebus išvengusi? Dėl to atsiradę nemažai visokių apmaudžių netikslumų, kalbos riktų ir nevienodumų, kurie yra tikras deguto lašas medaus statinėje.

Patys publikaciją sudarantys tekstai – gana nevienodi tiek turinio, tiek apimties požiūriu: nuo lakoniškų vienos eilutės konstatavimų (kaip antai „1009 m. vyskupas Brunonas vainikuotas kankinyse“ – „Veisenburgo analai“, p. 89) iki išplėstinių, ornamentuotų pasakojimų su gausybe literatūrinių kūrinių ar net tautosakos tekstus primenančių intarpų bei aprašymų. Kaip tik pastarieji dėl sąsajų su folkloriniais ar etnografiniais naratyvais ir pasirodė įdomiausi man, kaip folkloristei.

Pasak E. Gudavičiaus, „taikant tradicinių ir labai sąlygišką šaltinių skirstymą į istori-

nes liekanas ir istorinę tradiciją, visi šaltiniai apie šv. Brunoną patenka į pastarąją grupę“ (p. 30). Iš esmės tai – tekstai apie šventojo gyvenimą ir kankinystę, arba hagiografija. Tokia rašytinių šaltinių atmaina viduramžiais buvo tikrai gausi. Kaip toliau pažymi E. Gudavičius, „šventojo biografija ir jo kanonizaciją lydintys ar net dangaus užtarėjo stebuklai buvo dvi esminės hagiografinių istorijų sudėtinės dalys“. Tiesa, „stebuklams skirta Brunono hagiografijos dalis yra menkai išvystyta, kas gerai atitinka jos visą atsitiktinę ir nesavarankišką struktūrą“ ir kalba „pasakojimo autentiškumo naudai“ (p. 39).

Tolesnes klasifikacijas ir diskusijas dėl autentiškumo palikę istorikams, žvilgtelėkime į tuos skelbiamų brunonistikos šaltinių fragmentus, kuriuose kalbama apie nepaprastus bei stebuklingus su šventojo misija, jo gyvenimu ir asmeniu susijusius dalykus.

Stebuklinę šv. Brunono „biografiją“, sudėjus krūvon vienas kitą papildančius skirtingų tekstų liudijimus, sudarytų šie pagrindiniai momentai:

- 1) pavyzdinga kilmė – daugelio autorių minima, kad Brunono tėvai buvę labai dorybingi ir pamaldūs (aišku, jo gimdytojų dorybes ypač aukština „Kverfurto kolegiate fundacija“ – šaltinis, aprašantis šios giminės įkurtos bažnyčios istoriją, žr. p. 153);
- 2) išskirtinis paties Brunono pamaldumas, asketizmas ir neįtikėtinos dvasinės sąvybės, jo veržimasis skelbti Dievo žodį, minimi daugelyje tekstų;
- 3) išbandymas ugnimi, kurį jis atlieka „tikrojo tikėjimo vardan“ – ši ordalijų istorija aprašoma bent keturiuose skelbiamuose šaltiniuose;
- 4) vaikščiojimas virš vandens – tiek iškart po išventinimo, tiek pasirodžius po mirties;
- 5) stabas, arba sustingimas, kuris Dievo valia ištinka Brunono priešininkus, ir šie negali net pajudėti;
- 6) nukirsta Brunono ranka toliau laimina atnašas;
- 7) dviejuose šaltiniuose aptinkamas intarpas (jį ir pati knygos rengėja komentaruose kvalifikuoja kaip padavimą, p. 217), pasa-

kojantis, kaip asilo, kuriuo jojęs Brunonas, pėdos „įsispaudė uoloje ir yra matomos iki šios dienos“ (p. 133, plg. p. 169);

- 8) itin tautosakiškai skambantis fragmentas apie tai, kaip vandenyje nuskandinus nukirstą šv. Brunono galvą, toje vietoje žvejai mato švieses, o paskui jiems pasirodo ir pats šventasis.

Iškart reikėtų patikslinti, kad čia išvardyti fragmentai tautosakininko ar mitologo žvilgsnį dažniausiai traukia tiek savo turiniu, tiek išskirtine, perdėm ornamentuota teksto stilistika (nors apie ją iš vertimo spręsti ir sudėtinga). Antai aprašinėdamas Brunono gimdytojus kronikininkas tiesiog neriasi iš kailio, o jo vartojami apibūdinimai primena oracijas ar viešas panegirikas: tėvas buvęs „iškilus savo giminės kilmingumu“, daugelį pasauliečių valdovų „pranoko ne tik žemiška garbe, bet ir dangiškomis dorybėmis, ir visur skleidė garšą apie savo giminę ir gerumą“ (p. 153). Panašiai jau kitame šaltinyje („Šv. vyskupo ir kankinio Brunono gyvenimas bei kankinystė“) aukštinamos ir nepaprastos paties būsimojo vyskupo šv. Brunono dorybės:

Dar būdamas vaiku, jis, veikiant Dievo malonei, visus pranoko veido grožiu ir grakštumu, išaugęs pažįstamų bei artimųjų tarpe mielas ir malonus. Jo tėvas, taip pat vadinamas Brunonu, ir motina, vardu Ida, matydami tokį sūnaus stropumą, drauge džiaugėsi, dėkodami už jį Dievui, kadangi jiems atrodė, jog tokį gražų vaiką gavo iš dangiško sosto (p. 163).

Čia aprašomi ir pirmieji su Brunono gyvenimu susiję stebuklai dar iki jo išventinimo vyskupu: nuo asketizmu ir pamaldumu pasižyminčio berniuko sklindanti ypatinga šiluma ištirpdo ledą ir sušildo sužvarbusį tarną (p. 163–165).

Ypač įtaigiai šaltiniuose vaizduojamas šv. Brunono išbandymas ugnimi, kurį jis pagonių reikalavimu sėkmingai atlieka:

tikrojo tikėjimo vardan įžengęs į ugnį, ten išstovėjo visą dieną ir naktį; kitos dienos ankstyvą rytą nepažeistu kūnu ir apdaru išėjo tarsi iš krintančios rasos, ir daugelis žmonių atsivertė į Kristų (p. 111, plg. p. 175, 189, 199).

Ugnis, kaip galinga ir apvalanti stichija, yra būdinga įvairių iniciacijų ir išbandymų priemonė, figūruojanti daugelyje skirtingų kultūrinių tradicijų. Lietuvių tautosakoje irgi pasitaiko vienas kitas tekstas, kuriame užsimenama, kad išverti išbandymą ugnimi – ne kiekvieno jėgoms. Pavyzdžiui, užfiksuotas pasakojimas apie šv. Steponą, kur nakvynės prašančioms pasiklydusioms mergaitėms šis atsiskyrėlis siūlo kišti į ugnį ranką arba koją. Kai tos negali šito padaryti, šventasis atsako, jog lygiai taip pat negalįs jų priimti nakvynėn (LTR 520/13/).

Nenuostabu, kad išbandymui ugnimi ir šv. Brunono kankinystės aprašymuose skirta ypatinga vieta. Brunono šventumas ir tobulumas išryškunami ir dar keliais atvejais. Antai rengdamasis misijoms, jis savotiškai išmėginamas ir vandeniū („po savo išventinimo pagarsėjo tokiu nuostabiu tobulumu, kad net ėjo pėsčias virš vandens“, p. 133). Kaip žinome, biblinėje tradicijoje vandeniū ėjęs Kristus (Jn 6: 16–21, Mt 14: 22–33, Mk 6: 45–52). Lietuvių tautosakoje irgi užfiksuota pasakojimų, kuriuose vanduo – šventumo, teisuoliškumo atributas. Antai medinę šventojo statulą išpirkęs ir ant pečių ją nešantis žmogus neskęsdamas eina per ežerą „kaip ledu“, o jo persekiotojai negali jo vytiis arba paskęsta (LTR 3171/331/, 4942/173/).

Kad šv. Brunonas ir jo misija yra Dievo laiminami, pabrėžiama dar ir tuo, kad jo priešininkus – krikšto nenorinčius priimti pagonis – ištinka savotiškas stabas:

Minia stovėjo kaip įbesta, negalėdama pajudinti nei tarsi į žemę įaugusių kojų, nei į priekį ištiestų ir aukštyn iškeltų rankų, nepajėgė net nukreipti žvilgsnio. Taigi šitaip pasitarnaujant Dievo galybei, šių stiprybė pranyko lyg dėmė, o jų liežuviai prilipo prie gomurio, tarsi Viešpats juos būtų pavertęs mirties pelemais (p. 173).

Kitas tekstas apie šv. Brunono nukirsdinimą – Petro Damiano „Šventojo Romualdo gyvenimas“, priklausantis italų versijai, – žudikus ištinkančią negalią aprašo dar tautosakiškiau: jo žudikas

iškart po to ir pats *apako*, ir jį drauge su visais kartu buvusiais ištiko stabas taip, kad negalėjo

nei kalbėti, nei jausti, nei atlikti jokio žmogiško veiksmo, ir visi liko sustingę bei nejudrūs *kaip akmenys* [išskirta mano – L. B.] (p. 199).

Apakimas folklorinėje tradicijoje – itin būdinga baismė už šventvagystę ar draudimų nepaisymą: lietuvių tautosakoje, be kita ko, ji gresia mėginantiems nuleisti ežerą, norintiems suskaldyti šventą akmenį, nukasti piliakalnį ir pan.² O suakmenėjimas, pasak padavimų ir sakmių, ištinka prakeiktus, dažnai kuo nors nusikaltusius ar netinkamai pasielgusius, ką nors neleistino pamačiusius ar padariusius asmenis. Antai Utenos apskrityje, Tauragnų valsčiuje 1935 metais užfiksuotas toks įdomus padavimo apie akmenis Mokus variantas:

Senovėje anapus Tauragno ežero gyvenus Mokų šeimyna: tėvas, motina ir sūnus. Kai ten įvedę krikščionybę, Mokams nepatiko. Jie nutarė perplaukti į kitą pusę ežero, kur dar nebuvo varžoma garbinti senieji dievai. Motina buvo labai drūta. Beplaukdamą pavargo ir nuskendo. Tėvas su sūnumi išplaukė į Šeimaties krantą. Eidami toliau, labai gailėjo motinos, atsisuko pažiūrėti ir pavirto abu akmenimis. Ir dabar guli: didysis – tėvas, mažas – sūnus, o ežere žvejai kai kada užkliūva už Mokienės ir tinklus suplėšo. Ir motina pavirtus akmenimis.³

Šiame aiškiai krikščioniškos kultūrinės tradicijos paveiktame tekste suakmenėjimą galima interpretuoti ir kaip užsispyrėlišką nenorą priimti naują tikėjimą – visai kaip ir šv. Brunono žudikų atveju.

Beje, iš šventojo kankinystės aprašymų matyti, kad, apibūdinant jo išskirtinumą, naudojamos ir folklore itin mėgstamu kontrasto principu: Brunono žudikai ir priešai, būdami gyvi, suakmenėja, o nukirsta (taigi – negyva!) šventojo ranka toliau prie altoriaus laimina atnašas (p. 175).

Tešiant akmenų temą, labai įdomus dviejose rinkinyje skelbiamuose šaltiniuose esantis tekstas apie asilo pėdas. Čia pacituosime

² Plačiau žr. Lina Balčiūtė. Vandens ir akių sąsajos lietuvių mitologijoje, *Lituanistica*, 1995, Nr. 3 (23), p. 105.

³ Žr. Lietuvių kalbos instituto Lietuvos vietovardžių anketas (Šeimaties k.). Toliau – LVA.

platesnį jo variantą; jis mūsų dėmesį patraukė dėl sąsajų su keliais lietuvių folkloro momentais:

Kelias, nutiestas šalia miesto, buvo labai akmenuotas. Kai Dievo vyras juo kilo aukštyn, asilas, ant kurio jis sėdėjo, ėmė žengti lėčiau, nei buvo įpratęs. Dievo tarnui sudavus pentiniais ir paraginus, kad, kaip įprasta, šis eitų greičiau, akmenys, kuriais žengė gyvulys, tiek suminkštėjo, kad ir iki šios dienos yra rodomi abejonių nekeliantys jo pėdsakai, atsispaudę tuose akmenyse (p. 169).

Pėdos akmenyse, arba pėduotieji akmenys, priklauso prie pačių populiariausių folklorinių motyvų. Remiantis *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogo*⁴ duomenimis, padavimų apie akmenyje įmintas velnio, laumės, Marijos, Jėzaus ar kitų būtybių pėdas Lietuvoje užrašyta gerokai per šimtą. Populiariausias šiuose tekstuose, žinoma, yra velnias, tačiau variantuose jį dažnai pakeičia ir kiti, taip pat ir krikščionių religijos, personažai, o kartais – net gyvūnai. Antai esama padavimų apie akmenyje įmintas Marijos – Švnč. Mergelės, Dievo motinos (LMD I 1002/267/, LTR 2368/262, 309/, 2909/39/, 3085/114/, 3517/42/, 4426/96/, 6167/24, 266/, 6241/164, 166, 171/ ir kt.), Kristaus arba Dievo (LMD I 502/15/, LTR 4113/68, 145, 161/, 4638/15/, 4791/265/, 6241/165, 173, 174/), angelo (LTR 2368/547/), šv. Jono (LTR 4113/132/) ar kitų šventųjų (LTR 3517/2576/, 6167/94/), taip pat vilko (LVA (Gudelių k.), KŽA⁵ 13), avilės (LTR 3410/134/), ožio (LTR 2852/221/) ir pan. pėdas. Paprastai pėduotieji akmenys laikomi ypatingais, tikima, kad jie turi gydomųjų galių, todėl jų esą negalima skaldyti ir pan. Lietuvių pasakojamojoje tautosakoje žinomas ir motyvas apie akmenų suminkštėjimą – paprastai taip paaiškinama, koku būdu tos pėdos juose įsispaudusios:

⁴ Bronislava Kerbelytė. *Lietuvių pasakojamosios tautosakos katalogas*, t. 3: *Etiologinės sakmės. Mitologinės sakmės. Padavimai. Legendos*, Vilnius, 2002, p. 311–312.

⁵ *Žemės atmintis: Lietuvių liaudies padavimai*, parengė Bronislava Kerbelytė, Vilnius, 1999. Čia ir toliau – KŽA.

Mitkiškių kaime yra akmuo pėduotas. Na, ir ten, ant šito akmenio, yra dvi pėdos. Viena suaugusio žmogaus pėda ir paskiau – vaiko. Tai seni žmonės pasakoja, kad esą kadaise, Marija kaip vaikščiojo žemėj, akmenys buvo minkšti. Na, tai eidama ir paliko Kristaus, mažo vaiko, ir Marijos pėdą (KŽA 63, plg. dar LTR 2435/14/, 3085/128/, 3471/176/, 5031/41/, 6241/172, 173/).

Matome, kad rašytinių XIII–XIV amžiaus saksų versijos šaltinių fiksuotas padavimas apie šv. Brunono asilo pėdą akivaizdžiai pritaupa prie bendro tradicinių folklorinių narytvy konteksto, kuriame glūdi ir lietuviškųjų padavimų šaknys.

Dar vienas tradicinę mitologinę sakmę itin primenantis fragmentas – „Šv. Brunono Kverfurtiečio gyvenimo bei kankinystės“ ištrauka. Ją norėtusi pacituoti ištaisai:

O galybių Viešpačiui panorus parodyti, kaip jis vertina tą, kurio galva buvo paskandinta tokioje negarbingoje vietoje, nutiko, kad vieną naktį kažkurio didžiūno žvejai, irdamiesi retomis bangelėmis ir ieškodami žvynuotų žuvų pulko, toje vietoje, kur ilgai gulėjo nukirsta šventojo vyro galva, išvydo plaukiojančias švieseles. Irkluotojams galingais irklais skrodžiant patviniusius vandenį, laivelis sustojo, tarsi kažkas jį būtų sulaikęs. Vyrų širdys sustojo iš nuostabos, ir juos pagavo baimė. Jie stebėjosi, kas jiems galėjo nutikti. Prisiminę Jėzaus vardą, šaukėsi jo, ir staiga jiems pasirodė palaimintasis Bonifacas, vaikštinėjantis virš vandenių gelmės. Gi šie dar labiau pabūgo, manydami, jog tai vaiduoklis. Tačiau šventasis vyras, išvydęs jų išgastį, pradėjo juos švelniai guosti, idant nesibaimintų – jis esąs tas pats vyras, kurį stabmeldžiai pasmerkė mirti, o galvą įmetė ten, kur Dievo valia plaukiojo žibančios švieselės. Tuo tarpu atsitokėję žvejai pašlovino Dievą ir uoliai budėdami paženklino aną vietą.

<...> Išaušus rytui, jie atplaukė į paženklintą vietą ir atrado jo galvą. Ją paėmę bei sušaukę to miesto dvasininkus ir liaudį, pagarbiai padėjo galvą šalia Dievo vyro kūno, išpažindami Kristų Jėzų pagal priimtą katalikų tikėjimą (p. 177).

Taigi matome, jog, pasak kronikininko, šv. Brunonas ir miręs nesiliauja vykdyti savo misijos – platinti katalikų tikėjimą. Ir nors, E. Gudavičiaus nuomone, šis vėlyvas jo at-

liktų pomirtinių stebuklų atpasakojimas esąs gana supainiotas, ši versija pateikia vienintelį vietovardį – kiek anksčiau joje nurodoma, kad nukirsta Brunono galva buvusi įmesta į *Alstros* upę. Šį upėvardį esą įmanoma lokalizuoti rytiniame Lietuvos pasienyje, kur teka upė *Aitra* (p. 55)⁶. Tokiu atveju šio fragmento artimumas lietuvių sakmėms atrodytų dar ir „geografiškai“ pagrįstas. Iš tiesų, mitiniai pasakojimai apie švieseles ar žiburėlius, pasirodančius naktį tose vietose, kur kas nors buvęs užmuštas, palaidotas ir pan., yra žinomi daugelio Europos tautų folklore, taip pat ir lietuvių tautosakoje. Kaip ir cituotajame fragmente, lietuvių liaudies tradicijoje švieselių pasirodymas paprastai siejamas su mirtimi ir vandeniu; aiškinama, neva švieselės – tai mirusiųjų (dažnai – vaikų) dvasios, kurios ko nors prašančios ar reikalaujančios: krikšto, maldos ir pan. Tokių pasakojimų nemažai užrašoma ir šiandien⁷.

Dar porą galimų šio įdomaus fragmento sąsajų su folkloru liudija tai, kad minimi žvejai žvejoję naktį, tai yra tradiciškai pavojingu, įvairiais pavojais ir draudimais apipintu metu, ir kad švieselių padedami jie suradę nuskendusią šventojo galvą. Šioje vietoje peršasi paralelės su liaudiškais tikėjimais, kad vanduo esąs pomirtinio vėlių buvimo ir atgailos vieta, jo dugne neretai įsivaizduojama mirusiųjų karalystė, taip pat su „funkciniais“ tikėjimų tekstais, nurodančiais, kaip surasti skenduolį: viena iš populiariesnių priemonių – ant vandens paleisti į duonkubilį, ratų tekinį ar į duonos kepalą įstatytą žvakę (švieselę!) ir žiūrėti, kur ji sustos. Skenduolį,

⁶ Apie šv. Brunono misiją ir žūtį Lietuvos–Rusijos pasienyje dar žr. Darius Baronas. Lithuania's Entry into Christendom (1009–1387), in: *Christianity in Lithuania*, Vilnius, 2002, p. 15.

⁷ Plačiau žr. Lina Būgienė. Nūdienos žemaičių sakmė: tarp anekdoto ir siaubo istorijos, *Tautosakos darbai*, 2007, [t.] XXXIV, p. 70–71.

žmonių įsitikinimu, būtina rasti ir iškelti, nes antraip jis vaidensis⁸.

Žinoma, su bibliiniu po mirties prisikėlusio Kristaus vaizdiniu minėto teksto sąsajos taip pat akivaizdžios. Sunku pasakyti, ar krikščioniškoji hagiografinė tradicija labiau veikė folklorą, ar priešingai; veikiausiai tos įtakos bus buvusios abipusės ir daugkartinės⁹. Viduramžiais šventųjų gyvenimo *legendos* nepaprastai išpopuliarėjo, ir nors daugelis šiuose tekstuose pasitaikančių motyvų buvo aiškiai paveldėti dar iš antikos (pasak Heinricho Güntherio, šios legendos nesančios krikščioniškos – jos tik sukrikščionintos¹⁰) ir yra tos pačios kilmės kaip ir mitai, aiškinantis jų išpopuliarėjimą ir paplitimą, būtina atsižvelgti į neišsenkamą paprastų žmonių fantaziją – tam tikrose situacijose tikėdamiesi sulaukti pagalbos ar bausmės, jie netrukdamo įžvelgti ir apskytį šių vilčių išsipildymo. Visiškai tokia pati ir folkloro, kaip kolektyvinės tradicinės kūrybos, prigimtis. Tad nenuostabu, jog tam tikri stereotipiniai motyvai, įvaizdžiai ar net ištisi siužetai gali būti tapatūs ar bent giminiški ir rašytiniame XIII amžiaus hagiografiniame šaltinyje, ir keliais šimtais metų vėliau fiksuotame folkloriniame tekste.

Lina Būgienė

⁸ Lina Būgienė. Mitinis vandens įprasminimas lietuvių sakmėse, padavimuose ir tikėjimuose, *Tautosakos darbai*, 1999, [t.] XI (XVIII), p. 43–48.

⁹ Apie tautosakinės ir krikščioniškosios tradicijos sąveikas vieno vaizdinio – folklorinio velnio paveiksle – yra rašęs Norbertas Vėlius. Žr. Norbertas Vėlius. *Chtoniškasis lietuvių mitologijos pasaulis: Folklorinio velnio analizė*, Vilnius, 1987, p. 234–252.

¹⁰ Heinrich Günther. *Legends of the Saints, Catholic Encyclopedia*, 1913, prieiga per internetą: <[http://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_\(1913\)/Legends_of_the_saints](http://en.wikisource.org/wiki/Catholic_Encyclopedia_(1913)/Legends_of_the_saints)>.